

Houten, 30 september 2009

Betreft: begroting Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking 2009

Geacht lid van de Tweede Kamer,

Het begrotingsdebat over ontwikkelingssamenwerking in 2010 zal gestempeld worden door de automatische budgetdaling van €601 miljoen, als gevolg van het krimpende BNP. Prisma deelt het gevoel van de Minister, dat juist in een tijd van economische crisis korten op ontwikkelingshulp betekent dat de allerarmsten twee keer getroffen worden. Juist in deze crisis is solidariteit geboden. Tegelijkertijd zijn wij blij dat de regering vasthoudt aan de afspraak om 0,8% van het BNP te blijven besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Prisma gaat ervan uit dat tornen aan deze norm buiten het mandaat valt van de ambtelijke werkgroep internationale samenwerking, ingesteld om 20% bezuinigingen voor te stellen. Het is een morele verantwoordelijkheid te voorkomen dat de allerarmsten nog verder getroffen worden door een crisis die zij zelf niet veroorzaakt hebben. Nederland zou bij het loslaten van genoemde afspraak ook zijn gezag verliezen in het aanspreken van andere landen om hun beloften na te komen.

Ontwikkelingsrelevantie van uitgaven onder ODA

Juist nu het totale budget kleiner wordt vanwege de BNP daling, is het extra urgent om te kijken of alle ODA uitgaven van Nederland daadwerkelijk ontwikkelingsrelevant zijn. Hoewel de kwijtschelding van exportkredietsschulden en de kosten van de eerstejaarsopvang van asielzoekers volgens OECD DAC normen tot ODA gerekend mogen worden, plaatst Prisma grote vraagtekens bij de ontwikkelingsrelevantie hiervan. Wij sluiten ons aan bij de brief van Partos die u een dezer dagen ontvangt en waarin hierop nader wordt ingegaan. Juist omdat beide posten in 2010 een zwaar beslag zullen leggen op de OS begroting (12% van het totaal), is een fundamentele discussie op zijn plaats over de vraag in hoeverre deze uitgaven daadwerkelijk de allerarmsten ten goede komen.

Regeringsbrede inzet

Prisma onderstreept het belang van een regeringsbrede inzet voor duurzame economische ontwikkeling en natuurbehoud. We verwijzen hierbij naar de eerste pijler van het huidige regeerakkoord (inzet voor een duurzame, stabiele en veilige wereld) en naar de motie-Slob die aangenomen is bij de laatstgehouden Algemene Politieke Beschouwingen. Een regeringsbrede inzet betekent naast financiële bijdragen van andere Ministeries dan Buitenlandse Zaken aan ODA, ook dat andere Ministeries nagaan in hoeverre hun beleid ten goede komt aan verbetering van de positie van ontwikkelingslanden en daarmee complementair is aan het beleid van Minister Koenders. Naast een gezamenlijke inzet aan de uitgavenkant, is een gezamenlijke inzet aan de inkomenskant nodig. Het zou goed zijn als de regering en Kamer zich zouden buigen over aanvullende financieringsmogelijkheden voor ontwikkelingssamenwerking, zoals invoering van een heffing op financiële transacties, het tegengaan van kapitaalvlucht, of een overdracht van de door het IMF aan Nederland toegekende SDRS aan arme landen.¹

Pijnlijke keuzes

Prisma is blij dat de Minister in de gemaakte financiële keuzes de armste landen en fragiele staten zoveel mogelijk heeft ontzien. Het is een logische keus om te bezuinigen op landen die zich snel en positief ontwikkelen, zoals Indonesië en Vietnam.

Ten aanzien van de verdeling van de kortingen over de diverse bestedingskanalen mist Prisma visie. Enerzijds wil de Minister de wens van de Kamer honoreren om proportioneel te korten op de

¹ Zie ook het persbericht van Oxfam Novib, 'Arme landen dubbel getroffen door de economische crisis'. 15 september 2009.

bestedingskanalen, anderzijds beroept hij zich op juridische verplichtingen aan multilaterale organisaties en op posities die Nederland nu of volgend jaar in dergelijke organisaties inneemt. Zoals de zaken nu echter liggen, heeft de Minister er eerder dit jaar voor gekozen om vanaf 2011 fors te bezuinigen op de particuliere ontwikkelingssamenwerking en de bijdrage aan multilaterale ontwikkelingssamenwerking aanzienlijk te verhogen. Ten opzichte van die eerder gemaakte keuzes komt daar de bezuiniging op de bilaterale hulp bij. Hoewel de intensiveringen op de multilaterale hulp iets afgezwakt zijn, blijven deze grotendeels overeind. Terwijl er nog geen scorekaart ontwikkeld is voor beoordeling van de effectiviteit van multilaterale organisaties. Prisma vraagt de Kamer daarom om met de Minister een inhoudelijk debat te voeren over de proportionaliteit en rationaliteit van de gemaakte keuzes. Daarbij zou effectiviteit van de hulp voorop moeten staan. Metingen van percepties van vertegenwoordigers van donerende landen², zijn daartoe onvoldoende.

Onderwijs

Belangrijk is dat Nederland zijn leidende rol op het vlak van onderwijs niet inlevert. Ongeveer een derde van de korting slaat neer op de beschikbare middelen voor onderwijs. Ook al is een grotere investering in productieve sectoren zoals landbouw en bedrijvigheid geboden, behaalde resultaten ten aanzien van onderwijs mogen niet verloren gaan. Zonder alfabetisering en kennisversterking is het onmogelijk om te werken aan *empowerment* van de allerarmsten en zullen zij nooit meester worden van hun eigen ontwikkeling. Juist nu we de achterliggende jaren aanzienlijke resultaten hebben bereikt in het verhogen van het percentage kinderen dat naar school gaat, moet de slag gemaakt worden naar verlaging van schooluitval en verhoging van onderwijskwaliteit. Prisma roept op vast te houden aan de eerder afgesproken inputdoelstelling van 15% voor onderwijs³, zoals ook vastgehouden wordt aan de inputdoelstelling van 0,1% BNP voor internationaal milieubeleid. Wij verwijzen in dit verband ook naar de brief van de Global Campaign for Education Nederland die u omstreeks deze tijd zult ontvangen. Prisma hoopt tevens dat binnen het onderwijsbudget meer aandacht zal uitgaan naar beroepsonderwijs en skills development, juist ook nu door demografische ontwikkelingen het belang toeneemt van een goed geschoolde jonge bevolking die klaar is voor de arbeidsmarkt.⁴

HIV en AIDS, SRGR

Prisma benadrukt de belangrijke positieve rol die familiestructuren kunnen spelen in ontwikkelingsprocessen.⁵ Wij roepen de regering op om zich ervan te vergewissen dat hiermee in ontwikkelingsprogramma's gerekend wordt.⁶ In het kader van HIV preventie zijn positieve effecten waargenomen van programma's waarin ouders een belangrijke rol spelen in het tegengaan van risicovol gedrag door hun kinderen.⁷ Nederland moet zich ervoor inzetten dat dergelijke programma's breder toegepast worden.

In de strijd tegen HIV en voor seksuele en reproductieve gezondheid is samenwerking met religieuze leiders en organisaties van wezenlijk belang, met leiders vanwege hun invloed op het gedrag van gelovigen, met organisaties vanwege hun grote aandeel in het leveren van gezondheidszorg.⁸ In het overleg met de Kamer over de nota 'Keuzes en kansen' (februari 2009) heeft de minister dat ook erkend. Graag zien wij hoe de minister hieraan concreet uitwerking geeft in het beleid voor HIV en AIDS en SRGR.

² Zoals gebeurt in het *Multilateral Organisations Performance Assessment Network*, waarin Nederland participeert.

³ Tweede Kamer vergaderjaar 2001-2002, 28 000-V nr. 32, Motie van de leden Hessing (VVD), Dijkzma (PvdA) en Van 't Riet (D66) om de onderwijsuitgaven binnen drie jaar te verhogen tot 15% van het OS budget.

⁴ AIV, *Demografische veranderingen en ontwikkelingssamenwerking*, juli 2009, pp. 26-28.

⁵ *World Congress of Families V 10-12 August 2009*, Declaration of Amsterdam, www.worldcongress.nl

⁶ Tweede Kamer vergaderjaar 2007-2008, 31 200-V nr. 62, Motie van de leden Voordewind (ChristenUnie). Van der Staaij (SGP), Ferrier (CDA) en Irrgang (SP) over het rekening houden met familie- en gezinsstructuren.

⁷ Bijv. Marvel et al. (2009), 'Multidimensional Family Therapy HIV/STD Risk-Reduction Intervention', *Family Process* 48 (1): pp. 69-84.

⁸ Zie het *African Religious Health Assets* onderzoeksprogramma, www.arhap.uct.ac.za, mede door de WHO gefinancierd.

Prisma is de Minister erkentelijk dat hij de structurele steun voor wees- en andere kwetsbare kinderen o.a. als gevolg van HIV en AIDS voortzet. Sinds het Ministerie in 2007 begonnen is met deze uitgaven, lijkt het te hebben ontbroken aan een heldere beleidslijn waar het gaat om de besteding van deze middelen. Wij dringen aan op inzicht in de gemaakte keuzes en spreken de wens uit dat het hier om een langjarige committering van middelen gaat, gelet op de aard van de problematiek die om een langjarige inzet vraagt.

Vorig jaar is door de Kamer een amendement aanvaard van de leden Van der Staaij en Voordewind ten bedrage van €2 miljoen, met als doel het ondersteunen van programma's gericht op het bieden van alternatief, waardig werk voor commerciële sekswerkers. Tot op heden heeft de Minister niet gerapporteerd over de besteding hiervan. Prisma vraagt of die duidelijkheid alsnog geboden kan worden. Volgend jaar is Nederland voorzitter van UNAIDS. Deze VN organisatie heeft onlangs een *Guidance Note on HIV and Sex Work* uitgebracht waarin veel aandacht uitgaat naar het bieden van een alternatief bestaan voor deze groep. Prisma ziet het voorzitterschap van UNAIDS als een kans voor Nederland om zich sterk te maken voor goede uitstapprogramma's. Vanwege het aanzienlijke aandeel van commerciële sekswerkers in de verspreiding van HIV, maar ook geredeneerd vanuit het 'right to decent work', is een investering hierin zonder meer op zijn plaats.

Tot slot vraagt Prisma aandacht voor de plek van mensen met een handicap in het Nederlandse HIV en AIDS en SRGR beleid. In de beleidsnotitie 'Keuzes en kansen' heeft de Minister toegezegd zich speciaal in te zetten 'voor die groepen wier stem onvoldoende gehoord wordt'. Hij noemde in dat verband ook mensen met een beperking. Prisma onderstreept de noodzaak hiervan, maar mist tot op heden de vertaling in beleid. Wij hopen dat de Kamer de Minister hierop zal aanspreken.⁹

Graag zijn we bereid het bovenstaande nader toe te lichten in een gesprek.

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. Ir. H. Jochemsen
Algemeen directeur Prisma

* De vereniging Prisma heeft onderstaande leden die alle armoede bestrijden vanuit een christelijke levensovertuiging:

- Dark & Light Blind Care (Dark & Light)
- Deputaatschap Hulpverlening in Bijzondere Noden Gereformeerde Gemeenten
- Deputaatschap Diaconaat Christelijke Gereformeerde Kerken
- De Verre Naasten
- Dorcas Hulp Nederland
- Gereformeerde Zendingbond
- Kom Over En Help
- Leger des Heils
- Mission Aviation Fellowship (MAF)
- Oikonomos
- Operatie Mobilisatie
- Koepelorganisatie OREON (Agrinas Holland; 3XM; CAMA Zending; Interserve, Leprazending; Open Doors; Stichting De Ondergrondse Kerk; Trans World Radio; World Servants; Wycliffe Bijbelvertalers)
- Red een Kind
- Tear
- Woord en Daad
- World Vision Nederland
- ZOA-Vluchtelingen zorg

⁹ Zie de beleidsnotitie 'Keuzes en kansen', Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 31 250 nr. 45, p. 1.